

Portugal: aconseguirà accelerar en la carrera digital?

La COVID-19 ha reforçat la importància de la digitalització en la nostra vida. Gràcies a aquesta innovació tecnològica, va ser possible que més del 22% de la població ocupada a Portugal recorregués al teletreball en el 2T 2020, que els més joves poguessin assistir a les classes de forma remota, demanar menjar als nostres restaurants favorits, veure les pel·lícules i les sèries a les plataformes d'*streaming*, que metges i pacients poguessin mantenir el contacte gràcies a les teleconsultes, i que els ciutadans poguessin accedir als serveis públics de manera digital. En resum, la digitalització va permetre que l'economia i la societat no paressin del tot durant el confinament, la qual cosa va atenuar-ne les conseqüències econòmiques i socials i ha posat en relleu que continuar avançant en el procés és fonamental. En aquest context, és important fixar-nos en Portugal per valorar en quin punt es troba i a quins desafiaments s'enfronta per encarar aquesta «carrera digital».

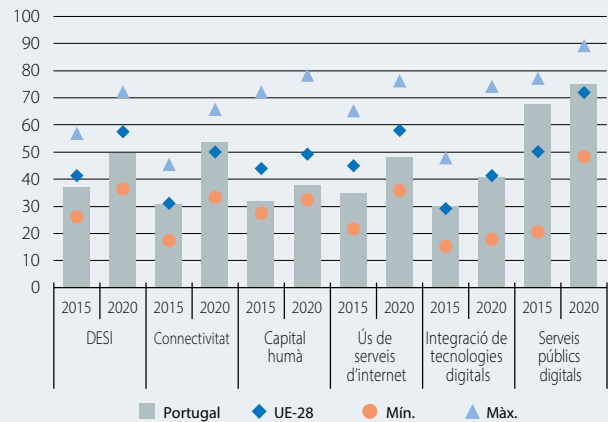
Digitalització: on són...

Per analitzar la situació de Portugal recorrerem a l'indicador DESI (per les sigles en anglès de Digital Economy and Society Index), elaborat per la Comissió Europea, que avalua la posició de 28 països de la UE (encara amb el Regne Unit) en cinc dimensions: connectivitat, capital humà, utilització de serveis d'internet, integració de tecnologia digital a les empreses i serveis públics digitals.

D'acord amb el DESI 2020, que utilitza dades del 2019, Portugal es posiciona en el 19è lloc, per sota de la mitjana de la UE. De fet, la bretxa s'ha anat ampliant en els quatre últims anys. En comparació amb el 2015, Portugal és dels països que va fer menys progressos, un senyal que s'està quedant enrere en la carrera de la transició digital.

Així i tot, no tots els senyals són negatius. Així, Portugal destaca de manera favorable en dues dimensions: connectivitat i serveis públics digitals. Es tracta, però, d'una posició relativa a la qual s'arriba per camins molt diferents. Pel que fa a la connectivitat, Portugal ha pujat cinc posicions en relació amb el 2015. No obstant això, aquest resultat amaga grans divergències. D'una banda, el país surt molt ben parat en la comparació de l'accés a banda ampla fixa, com a mínim, de 100 Mbps (2n) i en la cobertura de xarxa fixa d'alta velocitat (7è). De l'altra, es posiciona al final de la taula en el nombre de subscripcions a dades mòbils per cada 100 persones i en l'índex de preus de la banda ampla. Al mateix temps, obté una mala puntuació en l'índex que mesura l'estat de preparació dels països per a la xarxa 5G (el 8,3% de l'espectre disponible el 2020, en relació amb el 21% a la UE). En canvi, i pel que fa a la segona dimensió, la dels serveis públics digitals, Portugal va caure de forma considerable en relació amb la 5a posició que ostentava el 2015. No obstant això, i com

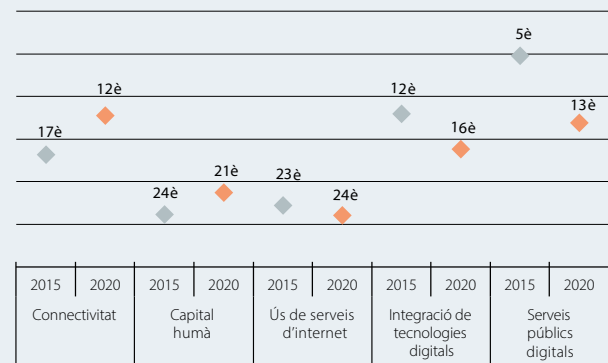
Portugal: indicador DESI i els seus components (Nivell)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea.

Portugal: posició del país en diverses dimensions del DESI

(Posició en relació amb 28 països)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de la Comissió Europea.

succeïa en l'àmbit de la connectivitat, la situació és força heterogènia. D'una banda, obté un mal resultat en els serveis públics digitals disponibles per a empreses (19è), però, de l'altra, es posiciona en 2n lloc en la realització de tràmits en línia.

Més alarmant és, en qualsevol cas, la posició pel que fa al capital humà i a la utilització d'internet, malgrat els progressos fets en relació amb el 2015, en especial pel que fa a la segona categoria. Portugal és un dels països pitjor classificats en capital humà. De fet, el DESI revela que, el 2019, el 26% de la població portuguesa no tenia cap competència digital (el 9% al conjunt de la UE) i que el 52% tenia competències digitals bàsiques (el 58% en la mitjana de la UE). Al seu torn, els especialistes en TIC representaven amb prou feines el 2,4% de l'ocupació total el 2019, la qual cosa situaria Portugal en la 25a posició del rànquing.

Pel que fa a la utilització dels serveis d'internet en l'àmbit personal, el 22% de la població portuguesa mai havia utilitzat internet el 2019, més del doble del nivell registrat a la UE. Tot i que els usuaris portuguesos destaquen de manera positiva en la utilització d'internet per tenir accés a les notícies i a les xarxes socials, el percentatge d'usuaris que l'usa per a *homebanking* o per fer compres és comparativament més reduït.

La integració de la tecnologia digital a les empreses tampoc no és gaire encoratjadora: Portugal cau quatre posicions en relació amb el 2015 i se situa en la 16a posició el 2020. Certament, el país mostra un funcionament positiu en el volum de negocis de les pimes amb origen en el comerç electrònic, però registra un dels pitjors resultats en la utilització de les xarxes socials, on només el 16% de les empreses té presència, en relació amb el 25% a la UE. Al seu torn, ha registrat un descens en el percentatge de pimes que venen els productes en línia, del 18% del 2019 al 16% del 2020, la qual cosa el situa per sota de la mitjana de la UE (el 18%). De fet, les pimes són menys actives en la digitalització que les grans empreses: es concentren, normalment, en sectors més tradicionals, on la capacitat d'innovar és menor i on, a més a més, els baixos nivells d'alfabetització digital dels propietaris, dels gestors i dels empleats i la dificultat d'obtenir finançament per a projectes més arriscats accentuen els obstacles.¹

... i on van

En els últims anys, el país ha avançat amb diverses iniciatives en l'àrea digital. A tall d'exemple, en l'àrea de la connectivitat, destaca l'aposta per la fibra òptica, amb la proliferació en zones més remotes. Pel que fa al capital humà, mitjançant, per exemple, el programa INCoDe.2030, s'aposta per la inclusió digital dels més vulnerables, per l'educació i la qualificació, per l'especialització i per la recerca. Pel que fa a les iniciatives per promoure la digitalització a les empreses, destaca l'estratègia Indústria 4.0, que inclou la millora de les qualificacions dels empleats i la transició digital en més de 20.000 empreses. Portugal va avançar també, per exemple, amb el programa ComerçDigital.t, per promoure la presència de les pimes en el comerç electrònic i en els serveis digitals. En el camp dels serveis públics digitals, tenim mesures com el SIMPLEX, la creació de la web ePortugal (que agrupa serveis per a ciutadans i per a empreses) o la PEM Móvel (que permet l'enviament de receptes mèdiques a través del telèfon intel·ligent). No obstant això, Portugal està endarrerida en la disponibilitat de la xarxa 5G, que serà la base d'una enorme transició digital. De fet, el país ja no va complir un objectiu europeu (de tenir, com a mínim, una ciutat amb oferta comercial de 5G el 2020) i és un dels tres països sense cap oferta comercial 5G.

1. Comissió Europea (2019). «The digitalisation of small and medium-sized enterprises in Portugal: Models for financing digital projects».

I quin és el paper del Pla Nacional de Recuperació i Resiliència (PRR) en la transició digital a Portugal? Portugal destinarà el 15% dels fons del PRR a la transició digital, és a dir, 2.460 milions d'euros. Aquest import es repartirà en cinc components: empreses 4.0 (650 milions d'euros), qualitat de les finances públiques (406 milions d'euros), justícia econòmica i ambient de negocis (267 milions d'euros), Administració pública més eficient (578 milions d'euros) i escola digital (559 milions d'euros). Les inversions es divideixen entre la promoció de la transició digital a les empreses, la millora de les competències digitals de la població, aconseguir que l'Administració pública sigui més digital i senzilla mitjançant la reducció de la burocràcia, el foment de la compartició d'informació entre diversos organismes i la creació de condicions per al teletreball en la funció pública i de mecanismes per al monitoratge dels comptes públics.

Vam veure en l'anàlisi del DESI que un dels majors talons d'Aquilles per a Portugal era l'educació digital. En canvi, l'import del PRR designat a aquesta rúbrica se situarà al voltant del 5% del total, i una gran part d'aquestes inversions té com a destinació l'Administració pública. Malgrat els beneficis innegables que l'Administració pública sigui més eficient, digital i menys burocràtica, també seria important una aposta més musculada en les competències digitals de la població; de fet, de res serveix posar a disposició dels ciutadans i de les empreses serveis digitals rellevants si els ciutadans i les empreses no tenen la capacitat d'utilitzar-los degudament. En aquesta carrera digital a la qual s'enfronta el país, és important no deixar ningú enrere. En definitiva, el PRR serà un pas endavant en matèria de digitalització, però, amb una mica més de intencionalitat (és a dir, atacant amb més rotunditat els àmbits en què el DESI detecta més febleses), podria ser un salt molt més ambiciós.

Vânia Duarte